

**Algemene ledenbijeenkomst Historische Vereniging Warder
16 november 2018
in d' Oude School te Warder**

Even na 20:00 uur opent voorzitter Hans Hellingman de vergadering en heet iedereen van harte welkom.

Hij attendeert op de dingen die tentoongesteld zijn:

- Een drietal doorkijkjes in Warder in de vorm van potloodtekeningen, gedateerd 8 juli 1949 en vervaardigd door J.C. Bander uit Edam. Ze zijn door Henk Conijn meegebracht in de hoop dat iemand de getekende plekjes herkend, hetgeen helaas niet lukt

- Naast deze drie schetsen brengt Henk Conijn ook een ontwerp op ware grootte mee dat ooit gemaakt werd voor een gedenkbord ter herinnering aan de inundatie van 1940. Het draagt de tekst: "geïundeerd 1940, 10 mei, drooggevalen 8 juni" en de naam van de dijkgraaf J. Laan Dz. Verder zijn er de stadswapens van diverse gemeenten uit onze streek op te zien.

- Een tafel toont de vondsten gedaan door Louwe Mol en Julie Hengeveld in de Ye. Julie vertelt wat zij nu al over deze voorwerpen aan de weet is gekomen. Verder zullen archeologische experts zich nog over de vondsten buigen. Ook geeft zij een korte toelichting over de opgravingen bij het zwembad.

Daar zullen wij binnenkort wel meer van vernemen.

- Willem Jan deelt mee dat de vitrinekast weer van nieuw fotomateriaal is voorzien. Er is nu een serie die de overgang laat zien van de tilletjes naar de bruggetjes in Warder.

Vervolgens geeft Hans een kort overzicht van het programma voor deze avond.

Als eerste komt Han van Rozelaar aan het woord over de stand van zaken wat betreft de financiën. Hij geeft een korte toelichting en beantwoordt enkele vragen. Iedereen is tevreden met het geschetste beeld en er wordt een kascommissie benoemd. Die bestaat uit Ans Konijn en Tineke Leegwater.

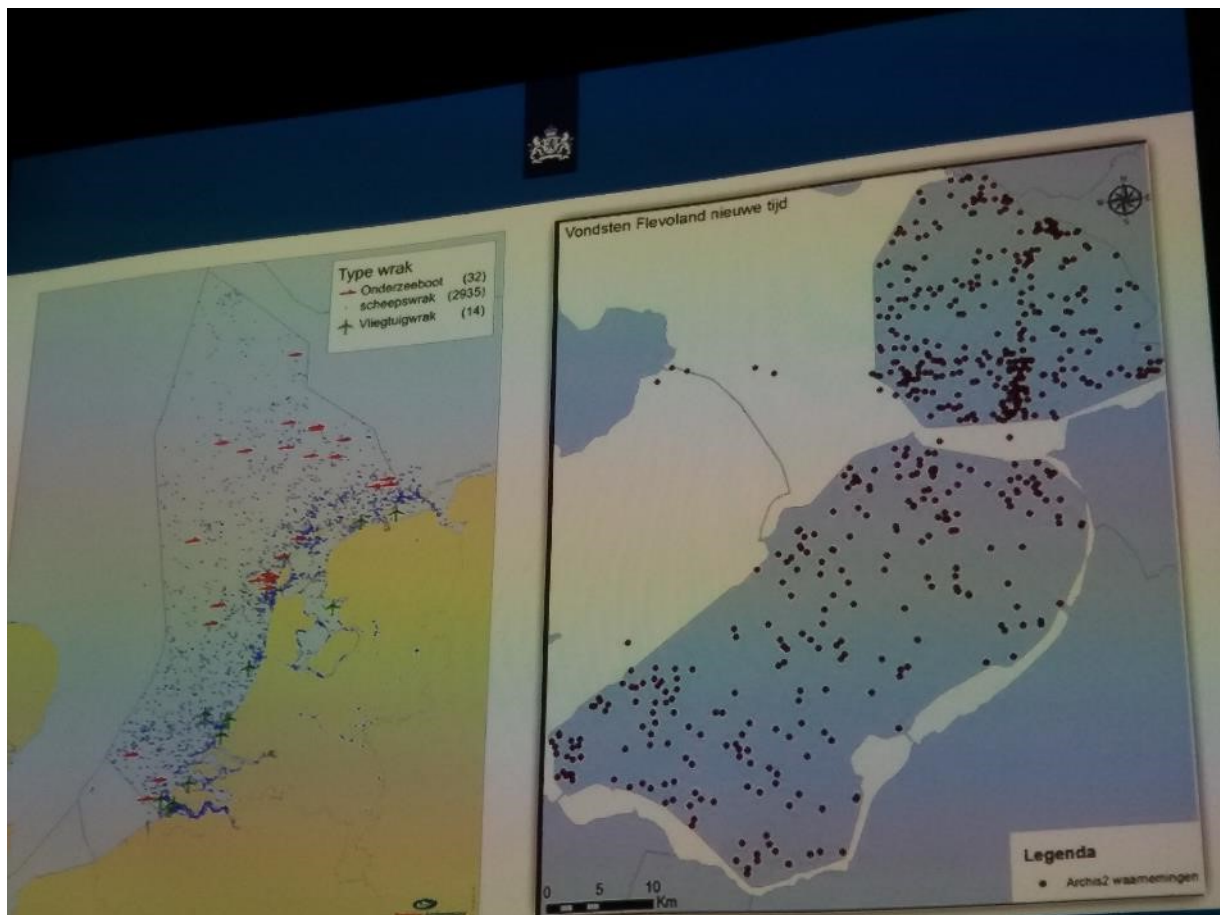
Hans legt daarna uit wat er met betrekking tot Warder door bestuursleden wordt gedaan in het Waterlands Archief te Purmerend. Er meldt zich spontaan een vrijwilligster om te helpen bij deze tijdrovende klus

Henk vertelt hoe lastig het is om het bevolkingsregister van Warder in de periode 1861-1890 te doorgronden. De warboel is zo groot dat er waarschijnlijk niet uit te komen is.

De zoektochten naar leven en werk van kunstenaars uit Warder wordt door Han besproken. Het speuren naar de nalatenschap van Paul van Crimpen leverde weinig concreets op, er is vrijwel niets over hem te vinden te vinden. Op zoek naar nieuwe kandidaten dus.

Na dit alles is het tijd voor een flinke pauze.

Na de pauze geven de heer Johan Opdebeek, werkzaam bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (het RCE), en de heer Thijs Coenen, maritiem archeoloog, gezamenlijk een zeer boeiende en sprankelende presentatie.

Allereerst vertellen zij dat er ongelooflijk veel wrakken liggen in het Nederlandse deel van de Noordzee en in Flevoland. De getoonde kaarten (zie hierboven) laten inderdaad een duizelingwekkend aantal stippen zien die deze wrakken markeren.

Vervolgens wordt uitgebreid ingegaan op de geschiedenis van de archeologie onder water. Met treffende beelden tonen de heren hoe het archeologisch duiken zich door de eeuwen heen ontwikkelde.

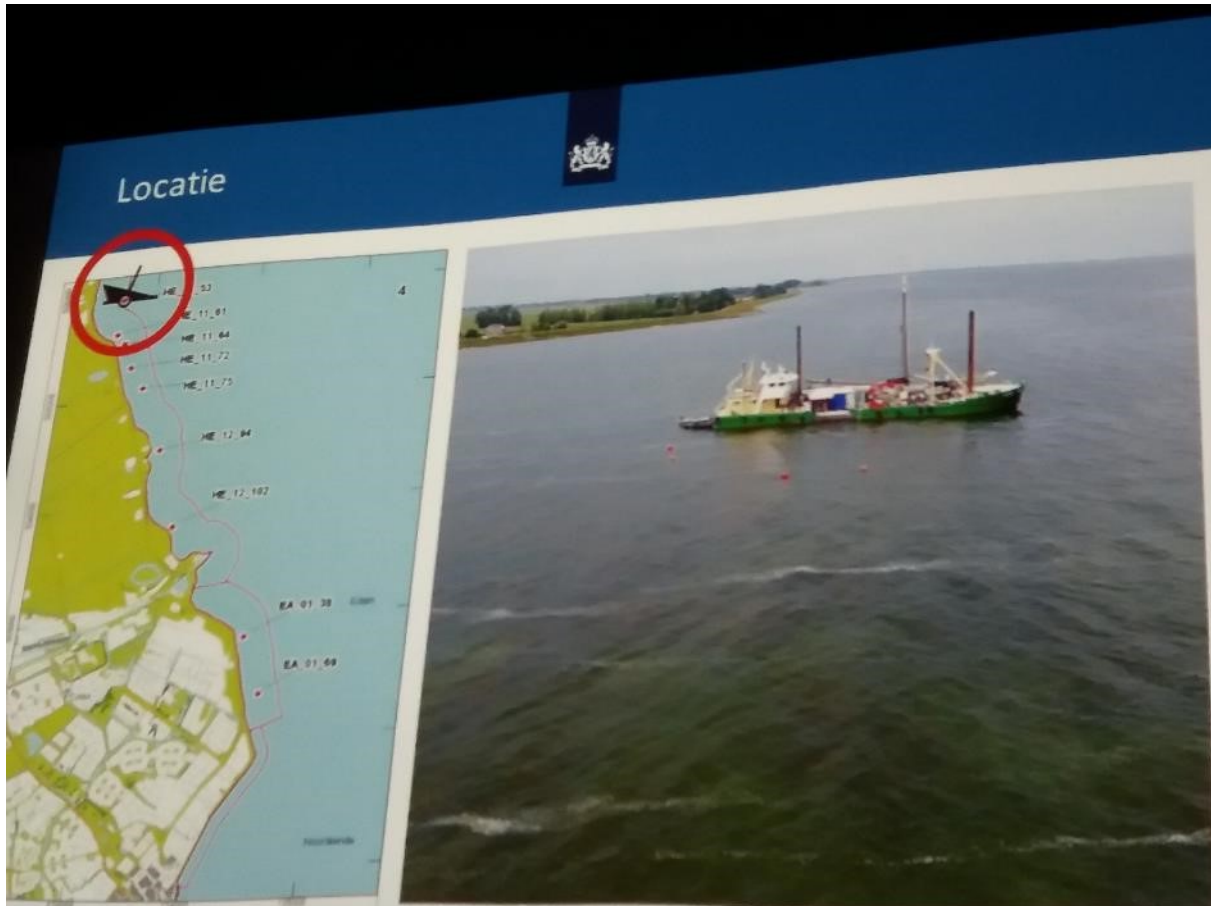

Ze leggen uit hoe het in 1628 in Stockholm gebouwde schip *Wasa*, dat reeds bij de proefvaart zank, na 333 jaar werd geborgen. Die berging en het conserveren daarna, was een grote impuls voor de verdere ontwikkeling van de onderwaterarcheologie.

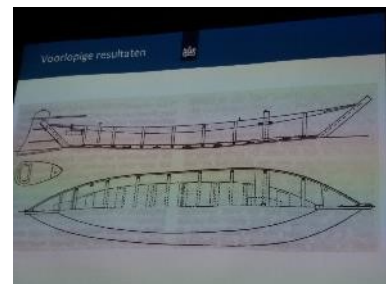
Door de goede uitleg van de heren Opdebeeck en Coenen komen we veel te weten over de moderne technieken die gebruikt worden om naar archeologische schatten in de bodem van zeeën en meren te speuren.

En dat is ook het moment waarop het wrak van Warder in beeld komt.

De locatie van vondst HE-11-53 wordt op de kaart getoond die hieronder is afgebeeld.

Er is inmiddels zoveel kennis over de bouw van oude houten schepen dat men het schip vrijwel geheel op tekening kon reconstrueren, ondanks dat slechts één zijkant en de helft van de bodem zijn gevonden. Die delen staken half uit de bodem van het Markermeer en zijn de enige overblijfselen van het schip.

Er zijn allerlei interessante kenmerken aan het schip. Het is ongebruikelijk lang en zelfs uitzonderlijk smal. De mast heeft vrij ver vooraan gezeten en de gehele constructie wijst erop dat het hier niet om een zeewaardig schip gaat!

Onderzoek van het hout uit het wrak wijst uit dat het schip tussen 1536 en 1539 moet zijn gebouwd. Ook de vondst van gewichtsmuntjes daterend uit de periode 1488 – 1509 en daarna nog veelvuldig in gebruik, wijzen op die datering van de bouw.

Het vermoeden is dat het wrak van Warder een zogenaamde “lichter” was.

Wat een “lichter” was en waarom men denkt dit eer een was, leggen de sprekers uit.

Naast de vondst van lasthaken en een kraantje die werden gebruikt bij bier- of wijnvaten, is er ook een oude tekening uit genoemde periode van het IJ en een gedeelte van de grachten van

Amsterdam. Op die oude tekening zijn namelijk scheepjes te zien waarvan de vorm sterke overeenkomsten vertoont met dat van de uitgewerkte schetsen van het wrak.

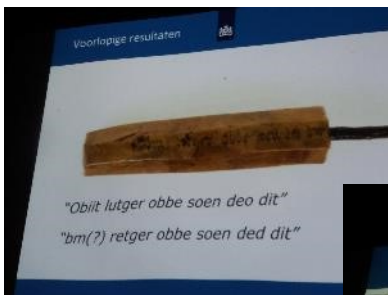
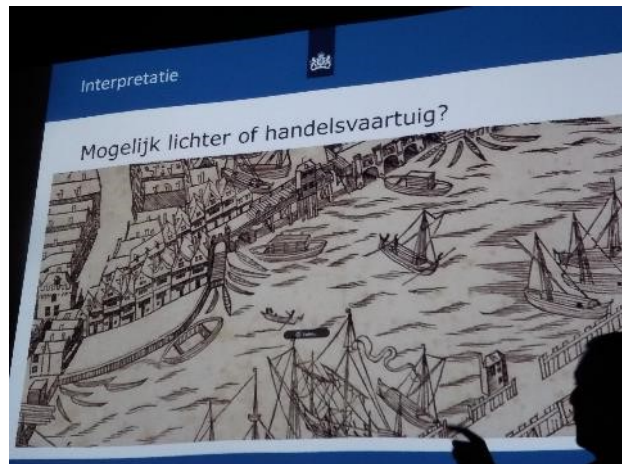
Met deze “punTERS” of “lichters” werden de ladingen van de grote schepen die op het IJ voor anker lagen, de stad in gevaaren. In de smalle grachten kon men niet keren en de “lichters” werden daarom met lange vaarbomen heen en terug gevaaren.

Hoe komt een dergelijk schip voor de kust van Warder terecht?

Een mogelijke verklaring is dat het bij een storm losgeslagen is en vanaf Amsterdam over Zuiderzee in onze richting is gedreven. Dat er geen lading is gevonden in het wrak is niet zo vreemd. Ongetwijfeld ging men ook in onze streken destijds juten als de gelegenheid zich voordeed.

Er zijn meerdere opmerkelijke vondsten gedaan in het wrak.

Twee daarvan worden speciaal genoemd: een bijzonder zaagje en een zeldzame fluit.

Het zaagje heeft een gekromd houten heft met aan weerszijden nog niet geheel ontcijferde inscripties. Ten opzichte van het heft zitten de zaagtanden naar boven en niet aan de onderkant zoals bij onze gewone zagen. Vermoedelijk werd dit 30 cm lange zaagje gebruikt om blokjes hout uit te hollen.

De fluit is waarschijnlijk een dwarsfluit, een voorloper van de hobo. Van dit type zijn er zeer weinig gevonden en dit exemplaar is misschien wel de oudste in zijn soort.

In de nabije toekomst zullen er ongetwijfeld nog meer

boeiende zaken omtrent het wrak bekend worden.

Het was een geweldige presentatie die de heren met veel enthousiasme en humor verzorgden. Er werd dan ook nog lang over nagepraat.

Wij zijn Johan Opdebeeck en Thijs Coenen dan ook erg dankbaar dat zij de, voor hen lange en donkere, reis naar Warder hebben willen ondernemen!